

Před 72 lety začal v Praze proces s řeckými monarchofašisty

16.9.2025 - Milan Bárta | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

Po skončení občanské války v Řecku dorazilo do Československa více než 12 000 řeckých uprchlíků. Část z nich se však záhy pokusila o návrat do vlasti, a to především prostřednictvím řeckého vyslanectví, které nabízelo pomoc s obstaráním dokladů, financí i zajištěním návratu. Byli mezi nimi zajatci z řad královské armády, často nuceně odejít do exilu nedobrovolně, ale i příslušníci Komunistické strany Řecka (KSŘ), pro něž bylo většinou rozhodujícím motivem dlouhodobé odloučení od rodin, ať již od rodičů, nebo od manželek a dětí. Ukázalo se, že pro řadu z nich byly rodinné vazby důležitější než ideologie a politická školení. Tyto snahy nelibě sledovalo vedení řecké samosprávy i KSŘ, která se snažila zamezit nejen návratu uprchlíků do Řecka, ale i jakýmkoliv kontaktům s řeckým vyslanectvím. Pojem „monarchofašisté“, který byl do té doby vyhrazen pro stoupence královského režimu, začal být užíván pro část zajatců, kteří se snažili o návrat do vlasti. S žádostmi o pomoc, provázenými seznamy „podezřelých monarchofašistů“, se komunističtí předáci obraceli na vedení Komunistické strany Československa (KSČ) i na československé bezpečnostní složky.

Situaci zkomplikoval vývoj na mezinárodní scéně. V té době se událostmi v Řecku několikrát zabývalo Valné shromáždění OSN, které v rezolucích opakovaně přijalo požadavek na umožnění návratu Řeků, kteří o to požádají, zpět do vlasti. Státy sovětského bloku, včetně Československa, požadavek odmítly jako provokaci s tím, že na jejich území se žádné takové osoby nenacházejí. Československé stranické vedení přitom dostalo informace o zajatcích i o tom, že se snaží o návrat. Stálo tak před dilematem, jak vyřešit hrozící mezinárodní skandál. Problém přesunulo na Ministerstvo národní bezpečnosti, které nejprve v srpnu 1952 vytipované osoby izolovalo ve věznicích v Opavě a Pardubicích a v prosinci téhož roku oficiálně zatklo. Vyšetřování probíhalo ve věznici v Ruzyni, vzhledem k tomu, že nebyly k dispozici žádné důkazy o protistátní činnosti, měli je získat vyšetřovatelé Státní bezpečnosti.

Právě dnes před 72 lety začal před Nejvyšším soudem v Praze proces se skupinou devíti řeckých emigrantů nazvaný Jemenidzis a spol. Soud trval tři dny (16.-18. září 1953). Za vykonstruovaná obvinění z velezrady a špionáže padly i nejvyšší tresty odnětí svobody v délce osmnácti měsíců až patnácti let. Od září do prosince toho roku pak proběhlo celkem dvanáct procesů s 83 občany Řecka (jeden zemřel ve vyšetřovací vazbě).

Letos na podzim vyjde v koedici **Ústavu pro studium totalitních režimů** a Moravského Zemského muzea monografie nazvaná *Já se chci vrátit domů...*, jež bude věnována právě politickým procesům s takzvanými řeckými monarchofašisty v Československu v 50. letech 20. století. Tématu byla věnována také stejnojmenná výstava, která bude brzy k vidění také v sídle **Ústavu pro studium totalitních režimů** v Paláci Archa.

AUTOR: MILAN BÁRTA

FOTO (ODSHORA A ZLEVA):

1) Trasivulos Jemenidzis v Řecku zanechal manželku a pět dětí. V červenci 1950 proto navštívil ambasádu ve snaze zjistit, jak by se mohl vrátit domů k rodině. O jeho plánech se dozvědělo řecké vedení a na veřejné schůzi byl donucen provést sebekritiku, následně byl označen za zrádce a vyloučen z KSŘ. T. Jemenidzis se poté obrátil na tajemníka KSŘ v

Trutnově Pavlose Georgiadise s dotazem, jak by mohl své pochybení odčinit. Dostal za úkol docházet na vyslanectví a zjišťovat zájmy jeho zaměstnanců a jména dalších zájemců o návrat. Na počátku roku 1953 byl zatčen, označen za vedoucího jedné ze skupin a odsouzen ke 12 letům odnětí svobody.

Zdroj: ABS, f. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2694 MV, Osobní spis státobezpečnostního vyšetřování proti Jemenidzisovi Trasivulosvi

2) Theodoros Bakalopulos popíral vinu během vyšetřování i u soudu. Odsouzen byl k nejvyššímu trestu z Řeků v délce 15 let odnětí svobody. Propuštěn z vězení byl jako poslední z nich v květnu 1960.

Zdroj: ABS, f. V-MV, vyšetřovací spis a. č. V-2694 MV, Osobní spis státobezpečnostního vyšetřování proti Bakalopulosovi Theodoru

3) Vlastnoručně sepsaná žádost o milost Theodorose Bakalopulose, adresovaná prezidentu Zápotockému v roce 1956.

Zdroj: Národní archiv, f. Správa Sboru nápravné výchovy, Praha - osobní spisy, Theodor Bakalopulos

4) Věznice v Opavě, kde bylo v srpnu 1952 izolováno 80 Řeků (ženy byly převezeny do věznice v Pardubicích).

Zdroj: Vazební věznice Opava

Související:

- Výstava *Já se chci vrátit domů...* v brněnské knihovně Historického ústavu FF Masarykovy univerzity v roce 2024 a 2025

<https://www.ustrcr.cz/pred-72-lety-zacal-v-praze-proces-s-reckymi-monarchofasisty>